

Vrienden Museum Kasteel Wijchen Stichting Frans Bloemen

Nieuwsbrief

- En de boer hij ploegde voort
- De geladenheid van tekeningen
- Aan de bestuurstafel

COLOFON

Vrienden Museum Kasteel Wijchen Stichting Frans Bloemen.

Zet zich in voor het toegankelijk maken van de hedendaagse beeldende kunst en de geschiedenis van Wijchen.

Vrienden MKW@gmail.com

Vriendenbijdrage:

Individueel €10.00

Gezin € 15.00

ING bank 8126978

Het lidmaatschap geeft recht op:

- gratis toegang tot het museum kasteel Wijchen
- 4 keer per jaar de Nieuwsbrief
- gratis bezoek aan lezingen/excursies

Ledenadministratie:

Secretariaat Vrienden Museum
Kasteel Wijchen postbus 221
6600 AE Wijchen.

E. mail adres: m.zikking@zonnet.nl

Voor opgave nieuwe vrienden en adreswijzigingen.

Opzeggingen dienen voor één december te worden doorgegeven.

Redactie Nieuwsbrief:

Mariëtte Zikking tel. 024 6414984

Nelly Goebertus tel. 024 6413180

Nic Bakker tel. 024 6420190

Vormgeving Mariëtte Zikking

Eindredactie Nelly Goebertus

Druk All-Print

Veenhof 1507

6604 AW Wijchen

Fred Vermaat, tel. 6421061

info@allprint-wijchen.nl

www.allprint-wijchen.nl

kopij

Kan per E-mail naar de redactie worden gestuurd of per post.

E-mail adressen:

nelly.goebertus@zonnet.nl

m.zikking@zonnet.nl

Redactieadres:

Veenhof 13-03

6604 AT Wijchen

Verantwoording

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van een geplaatst artikel berust bij de auteur. De redactie behoudt zich het recht voor een artikel te weigeren, een artikel te wijzigen of te bekorten, zolang dit het artikel niet inhoudelijk aantast.

Aan de Nieuwsbrief werkten mee:

Wim Kattenberg, Fred van Heuven, An Velter, Daan van Speybroeck, Tess Doorewaard, Piet van Steekelenburg, Nelly Goebertus, en Mariëtte Zikking.

Met dank aan,

Diegenen, die in wat voor vorm dan ook, een bijdrage geleverd hebben aan de totstandkoming en verspreiding van deze Nieuwsbrief

Bij de voorplaat:

Houtcollage, Frans Drummen dubbel expositie met Francis Konings
8 juli t/m 11 september

Bij de achterplaat:

Gebroeders van Limburg, Les Tres Riches Heures du duc de Berry, juni

Inhoud:

REDACTIONEEL

VAN DE BESTUURSTAFEL

ACTIVITEITEN

PRIKBORD

EXPOSITIES

EN DE BOER HIJ PLOEGDE VOORT

DE AANGRIJPENDE TEKENINGEN VAN LOUIS-RENE DES FOREST

KARREN EN WAGENS, DEEL 2

ETEN UIT DE TUUN; SNIJBIET

SPROKKELS

MUSEA

Wat eens een veldmuis was
Zit nu bij een adder in zijn lengte as
Hij had even niet opgelet
De slang had de tanden in hem gezet
En dat is de 'adder onder het gras'

Redactioneel:

Nelly Goebertus

Juni, zomermaand, lange avonden, zonnewende, de langste dag, tuinfeesten, kortom een heerlijke maand vol groei en bloei. Maar dat kan ook heel anders uitpakken, zoals de laatste dagen; grauwe lichten, gekletter van regen op het dak, rukwinden. Hé, dat lijkt meer op herfst. Zijn de seizoenen soms aan het stuivertje wisselen? Hebben we de zomer 2011 al in de lente gehad? De boeren zullen blij zijn met dat vocht en dat gunnen we ze graag, maar voor vakantievierders is het een ander verhaal. De boeren en de boerenarbeid komen in dit zomernummer van de Nieuwsbrief ruimschoots aan bod. Voor de herfst, maar misschien tegen die tijd wel de meteorologische winter, zit er in het museum een ruim opgezette expositie in het vat over de voortpl(zw)oegende boer. Op de achterkant een weergave van het kalenderblad van de maand juni waarop de gebroeders van Limburg laten zien hoe de boeren dit in de 14^e eeuw aanpakten. Deze bijzondere expositie kon tot stand komen dankzij een brede samenwerking. U leest er meer over in deze Nieuwsbrief. Maar dat is pas in september, eerst krijgen we nog de dubbelexpositie (zie de toelichting van An Velter) van Frans Drummen, die veel met hout werkt en Francis Konings, die tekeningen exposeert. Dat laatste past weer helemaal in de groeiende aandacht die er is voor de Nederlandse tekenkunst. Het was puur toeval dat Daan van Speybroeck, lid van het museumbestuur en in het dagelijks leven als kunstcoördinator verbonden aan de Radboud Universiteit al eens een tentoonstelling van haar werk had samengesteld. In deze Nieuwsbrief staat de tekenkunst centraal in zijn bijdrage over het werk van de Franse schrijver/tekenaar René-Louis des Forêts, een bijzondere kunstenaar, die bijzondere tekeningen heeft gemaakt. Hij kwam met hem in contact bij het bezoek aan een expositie en raakte persoonlijk geïnteresseerd in hem en zijn werk. De kunstenaar was oorspronkelijk schrijver, een schrijver die ging tekenen, toen hij na het verlies van zijn 14 jarige dochter geen letter meer op papier kon krijgen. De gebeurtenis, die de schrijver tot tekenaar maakte, dompelde de kunstenaar in stilte. Het verlies van een kind is zo ingrijpend dat het haast niet anders kan dan dat zo'n verlies doorwerkt in het werk van kunstenaars die dit overkomt. We zien op de tekeningen dreigende lichten, woeste verlaten landschappen, maar ook kinderen die met een boek voor een raam zitten en (misschien) door het raam naar hun eigen verbeeldingswereld kijken. Terug naar onze eigen wolkenluchten. Die jagen nog steeds langs de hemel. Maar misschien wordt het morgen beter. In september geen najaars Nieuwsbrief maar een nieuw katern. Voor nu; een suggestie van Piet van Steekelenburg om eens een product uit de Tuun (ook in de (natuur)winkel

te koop) op het menu te zetten. We sluiten in dit nummer het verhaal over Romeinse karren en wagens af met het 2^e deel. Zoekt u een boeiende bestemming voor een dagje 'uit' kijk dan eens in de sprokkels of de rubriek 'Musea'. In december zijn we terug en dan is er misschien wel nieuws te melden over de ontwikkelingen naar een 'belevingsmuseum'. Hoogtijd om onze eigen wagen of het stalen ros te pakken en volop van een lange, warme, zonovergoten zomer te genieten.

Voor u, voor nu: Fijne zomervakantie!!!

Van de Bestuurstafel:

Wim Kattenberg (voorz.)

Deze keer beperk ik me wat de 'Van de Bestuurstafel' betreft ertoe jullie allemaal een fijne vakantie te wensen. Europa ligt **nog** voor ons open !!! Geniet er van zolang het nog kan.

Verder doe ik nogmaals een oproep lid te worden van het Bestuur van de Stichting Vrienden. We hebben dringend nieuwe Bestuursleden nodig !!!

Activiteiten:

Lezing - Boerderijen in de gemeente Wijchen vanaf ca. 1500 – Judith Toebast
Datum en tijd: woensdag 5 oktober 2011, 20.00 uur.
Plaats: De Raadszaal

Tot ver in de 20ste eeuw was Wijchen een agrarische gemeente. In de loop der tijd zijn aan de gemeente Wijchen de dorpen Alverna, Balgoij, Batenburg, Bergharen, Hernen, Leur en Niftrik toegevoegd. Evenals in Wijchen, gaat ook van deze dorpen de agrarische geschiedenis ver terug. Maar de boerderijen hebben er niet altijd uitgezien zoals ze er nu uitzien. De hallehuisboerderij, een type dat in een groot gedeelte van Nederland voorkomt, is het oudste type. Door aanpassingen in wooncomfort en aanpassingen in de bedrijfsvoering worden er veranderingen doorgevoerd en vormen zich varianten op de simpelste vorm van het hallehuis. Invloeden vanuit Noord-Brabant blijken ook in dit Gelderse gebied merkbaar. Daarnaast komen er bijgebouwen op het erf voor. De presentatie geeft een overzicht van de boerderij-ontwikkeling vanaf ca. 1500 in de gemeente Wijchen.

Prikbord:

Katern no 6 - In september zal de stichting een nieuw katern presenteren: 'Grootschalige landbouw en veeteelt in het Oostelijk Rivierengebied vanaf de Romeinen'. Het katern is tot stand gekomen met de medewerking van Ben Teubner voor de Archeologie, Judith Toebast voor de boerderijen, Annelies van Dongen voor de opbrengsten van de landbouw, Hugo van Capelleveen voor de gereedschappen en Wim Kattenberg voor de Regionale Geschiedenis. In verband met het verschijnen van het katern komt er in september geen Nieuwsbrief uit. In plaats daarvan ontvangen de vrienden dan het katern. De volgende Nieuwsbrief verschijnt weer in december.

Nieuwe aanwinst - Het museum heeft een metalen zwaardschede beslag uit de vroege middeleeuwen aan de collectie kunnen toevoegen. In 1994 werd het gevonden aan de Touwslagersbaan. Kort geleden kon het unieke stuk gekocht worden van een verzamelaar die het in bezit had. Van dit soort versierselen zijn er in Europa slechts 11 bekend, waarvan twee in Nederland. Het moet ooit een versiering aan de schede, van een zwaard geweest zijn, waarschijnlijk het zwaard van een vermogend man.

Wel en wee van de Tuungroep - Eerst maar het goede nieuws; de werkgroep, die elke donderdagochtend op 'De Tuun' of in 'Het Kasteel' bij elkaar komt, is uitgebreid met een nieuw lid. Wandelde eens bij ons binnen en maakte zo kennis met onze werkzaamheden en doelstellingen. Bij meerdere gelegenheden is op die wijze aansluiting gevonden bij de Tuungroep; van harte aanbevolen en welkom. Het slechte nieuws is, dat jeugdigen nog steeds vernielingen aanrichten. Zo werden onlangs onderdelen van een pergola voor het geleiden van bramenstruiken ruw afgebroken en vervolgens in de gracht gegooid. Ook het verplaatsen en wegnemen van etiketten blijft zorgelijk. Elke tip of aanwijzing in de richting van de vandalen van harte aanbevolen.

Archeologisch onderzoek Hoefsestraat - Er zijn bij het onderzoek in februari van dit jaar diverse begravingen of wel aanwijzingen daarvoor aangetroffen. Hieronder was een urn met crematieresten uit de (midden) ijzertijd. In de urn bevond zich geen ander vondstmateriaal. Een tweede graf bestond uit een concentratie van verbrand botmateriaal. Nader onderzoek aan deze vondsten is nog niet uitgevoerd, dit zal pas bij een vervolgonderzoek gebeuren. Op het terrein is een spoor van 38 m lang aangetroffen van 2 parallel lopende baantjes (ieder circa 38 cm breed). Vermoedelijk spitsporen van een greppel.

Belangrijke Data

*Zondag 31 juli - Batenburgse dag, 10 tot 17 uur

De werkgroep Activiteiten van Museum Kasteel Wijchen staat er om te werken aan de vergroting van de naamsbekendheid van ons museum.

*Zondag 4 september - Wijchen Present, 11 tot 16 uur

In en rond 't Mozaïek vindt de presentatie plaats van Wijchen Present. De Vrienden Museum Kasteel Wijchen zijn erbij met een kraam.

*Zaterdag en zondag 11 en 12 september - open monumentendagen.

Het thema is: Nieuw gebruik – oud gebouw. In Wijchen zijn er op zaterdag en zondag rondleidingen door het kasteel. Op zondag 12 september ook Open dag in de 'Tuun'.

*Zaterdag 22 oktober - Gratis Museumdag.

Het thema voor dit jaar is 'Voel je vip!'. Museum Kasteel Wijchen is op die dag weer gratis toegankelijk.

Exposities:

Getekende omgeving / gevonden beweging

Dubbelpositie van Francis Konings, tekeningen en Frans Drummen, houtobjecten

Van 8 juli t/m 11 september

An Velter

Francis Konings maakt tekeningen.

Het materiaal dat zij gebruikt, is papier en grafiet- en kleurpotlood. Haar onderwerp is steeds de structuur van de stad. Voor haar vormt de structuur van een *bestaande* stad meestal de basis, dwz. zij laat zien hoe bijv. een stad organisch rond een centrum is ontstaan wat met name bij middeleeuwse steden het geval is, óf hoe de huizen zo dicht op elkaar aan staan dat ze elkaar haast verdringen, wat een kenmerk is van Zuid-Europese steden want zo is er veel schaduwvorming en kan de hitte beperkt blijven. Maar de tekening kan ook een *denkbeeldige* stad laten zien, of een gedeelte ervan, een stedelijk fragment. Of een combinatie van die twee: een stad met een groot uitgewerkt onderdeel erover heen. De structuur in haar tekeningen kan de plattegrond van de stad als basis hebben, of het patroon van veelvormige vlakken van daken en lijnen van muren of van schaduwen die gevormd worden door de huizen. Soms kun je ook door de gebouwen heen kijken, als een verwoeste stad het onderwerp is.

Lijken de tekeningen in eerste instantie op elkaar, als je goed kijkt zie je dus veel variaties. Zoals wisselingen in perspectief, in schaal, in transparantie, in vorm en in toon. Met het laatste wordt bedoeld de indruk die een tekening maakt: een zonnige, vrolijke Zuid-Europese sfeer; of ernstig als je een verwoeste stad ziet waarbij niet zozeer de ruïnes van belang zijn maar vooral de leegte die erdoor ontstaat. Je ziet geen mensen, maar die zijn toch aanwezig. Die hebben de stad gemaakt, aanvankelijk vooral beïnvloed door natuurlijke gegevens bijvoorbeeld een verhoging in het landschap waarop het centrum ontstond, zoals ook ooit in Wijchen. Of door ideeën hoe een stad eruit moet zien [Bijlmer]. Heeft de mens dus invloed gehad op de structuur van de stad, andersom heeft het uiterlijk van een stad ook weer invloed op de mens.

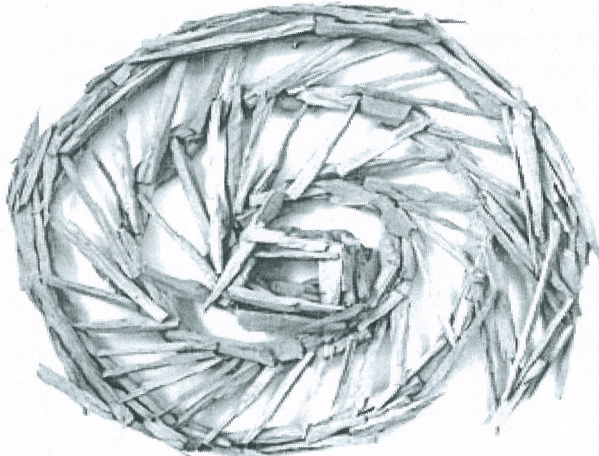
De tekeningen verwijzen naar de werkelijkheid maar zijn ook los daarvan te zien, als abstracte vormgeving, zodat het onderwerp stad niet op de eerste plaats hoeft te komen maar de kijker zich ook kan concentreren op het ritme van vlakken en lijnen, gemaakt door potlood en/of kleurpotlood. Het werk van Francis Konings is handgetekend en erg arbeidsintensief. Eén werk is gedrukt volgens de piëzotechniek (een digitale druktechniek) en bijgewerkt met grafiet. Door deze druktechniek hoeven tekeningen niet zo duur te zijn omdat er meerdere exemplaren van gemaakt kunnen worden, die echter elk wel weer op een andere manier afgewerkt kunnen worden.

Frans Drummen is een veelzijdig kunstenaar. Hij werkt binnen verschillende disciplines van de beeldende kunst. Het materiaal zelf, bijv. een oude plank, een leeg doosje, een rivierkei of een gevonden voorwerp kan zijn verbeelding prikkelen en het werkproces opstarten. Het materiaal nodigt hem uit er iets mee te doen. Eenmaal begonnen met een bepaald thema gaat hij een periode door met het maken van een serie van variaties, totdat zijn inspiratie vermindert en hij zich laat inspireren door andersoortig materiaal die een andere techniek vereist. Frans Drummen zegt dat inhoudelijk zijn werk vaak gaat over het verbeelden van herinneringen. Hij probeert een wereld en een ordening te scheppen waarin hij zich thuis voelt, een wereld waarin spelen en vrijheid van handelen voorop staan. Thema's die hem boeien en inspireren zijn de natuur, architectuur, wilde bouwsels, symbolen van oude culturen. De verbeelding ervan kan realistisch zijn maar ook abstract

Frans Drummen is begonnen als keramist. De leden van de Werkgroep Beeldende Kunst die zijn atelier bezochten waren geboeid door zijn werken in hout. Hout in veel verschijningsvormen: spaanders, latjes, blokken, takken, pitriet en ander buigzaam materiaal en dit gekleurd of ongekleurd.

Hij maakt van spaanders, die forse bewegingen vormen binnen het kader van het werk, grote collages. Alles oogt naturel, de variaties in de houtkleuren dempen de ruigte van het onbewerkte hout en het geheel maakt daardoor toch een harmonieuze indruk. Van latjes maakt hij abstractere collages, waarbij soms een enkele kleurtoets wordt gebruikt. Van pitriet en ander soepel materiaal vlecht hij cirkels in gevarieerde composities. Verder bouwt hij eigenzinnige nogal gesloten houten bouwsels. Een vroegere serie huisjes waren een soort paalwoningen, opgericht hoog op een dikke tak en te bereiken via fragiele laddertjes. De meer recente bouwsels zien er solider uit, staan op de grond en hebben beneden een gewelfde open toegangspoort, soms lijkt het of ze over een gracht heen zijn gebouwd. Doordat er geen of maar een enkel raampje in zit, lijken ze nogal ontoegankelijk, een soort uitkijkposten. Enkele zijn meer geschikt voor bewoning hoewel de toegankelijkheid niet vanzelfsprekend is. Verborgene deuropeningen en vooral uitgebreide buitentrappen wijzen erop dat contact met de bewoner ervan niet helemaal is uitgesloten. Het kleurenschaal waarin de bouwsels geverfd zijn, doet denken aan door de tand des tijds aangetaste muren.

Doordat twee kunstenaars exposeren is het voor beiden geen grote tentoonstelling.

Frans Drummen, Spiraal (2003) beukenhout

En de Boer hij ploegde voort

Expositie over grootschalige landbouw en veeteelt in het Oostelijk rivierengebied vanaf de Romeinen – 18 september t/m 20 november

De tentoonstelling is opgezet rond drie perioden. De Romeinse periode vanaf de eerste eeuw na onze jaartelling, toen de bouw van villae rusticae het mogelijk maakte dat door toepassing van grootschalige landbouw het rivierengebied zelfvoorzienend werd. De periode tussen 1350 en 1650 toen door grootschalige landbouw, geïnitieerd door landheren en kloosterorden, de cyclus van hongersnoden doorbroken kon worden. Eind 19^e eeuw was de invoer van goedkoop graan uit onder andere de VS en Rusland oorzaak van een graancrisis. Het rivierengebied ging toen flexibel over op vlees en fruit om de crisis te boven te komen. De mogelijkheid om het evenwicht te vinden tussen de vraag naar en het aanbod van agrarische producten bewees zijn diensten. Aan de hand van panelen en voorwerpen worden zaken inzichtelijk gemaakt. Een film over de boerderijontwikkeling in Wijchen en een powerpoint-presentatie bij de periode 1350/1650 met afbeeldingen van de vier seizoenen en de boerenarbeid, die daar bij hoort, op werk van de Gebroeders van Limburg, Pieter Breughel de Oude en Adriaen van Ostade maken alles nog eens extra duidelijk.

Bij de expositie wordt een kinderhoek ingericht met verschillende opdrachten zoals: het bouwen van een hallenhuis met gebinten.

In dit project komt het werk van verschillende werkgroepen en personen samen: met bijdragen van Ben Teubner (archeologie), Judith Toebast (boerderijen), Hugo van Cappelleveen (gereedschap), Annelies van Dongen (opbrengsten) en Wim Kattenberg (historisch kader).

En de boer, hij ploegde voort

Voorbeschouwing bij de expositie: Grootschalige landbouw en veeteelt in het Oostelijk Rivierengebied, vanaf de Romeinen

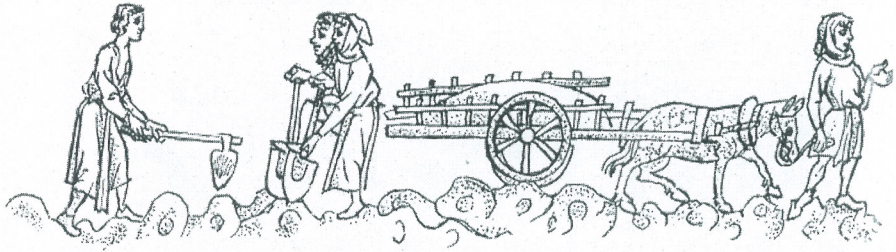
Wim Kattenberg

Hoewel de Rijn en de Maas door de eeuwen heen een constante bedreiging vormden voor het Rivierengebied hebben ze het gebied ook veel goeds gebracht. Dat was onder andere de afzetting van vruchtbare, zandige klei op oeverwallen en stroomruggen en de bezinking van zwaardere klei in de kommen. Deze combinatie van grondsoorten maakte grootschalig gemengd boerenbedrijf mogelijk, waarbij, indien nodig, dan weer het accent lag op landbouw, dan weer op veeteelt. Het betekende dat de boeren flexibel ingesteld waren en zo nodig over konden schakelen op de teelt van andere gewassen; zoals tabak en fruit.

Drie keer prijs

In de loop van de geschiedenis heeft het gebied drie keer een belangrijke rol gespeeld in het voorkomen van problemen in de voedselvoorziening. De eerste keer deed zich dat voor in de eerste eeuw n.C. toen de grootschalige landbouw - en veeteeltbedrijven of villae rusticae ontstonden, die het mogelijk maakten dat het gebied om Nijmegen in eigen behoefte kon voorzien. De toenemende verstedelijking vroeg daarom. Zo kon Wijchen in die periode uitgroeien tot een bestuurs - en marktcentrum of vicus bij Nijmegen.

De tweede keer dat het rivierengebied een belangrijke rol speelde in de voedselvoorziening was rond 1350. Hoewel er in Europa aanvankelijk sprake was van een gestage bevolkingsgroei liep de populatie door

Lekenbroeders deden het zware werk (1275)

misoogsten, gebrek aan voedsel, vooral graan, in snel tempo terug. De verzwakte en ondervoede bevolking die overbleef was gevoelig voor epidemische - en endemische ziekten als pest en cholera. In het pestjaar 1345/46 vielen er in heel Europa nog honderdduizenden doden. In het rivierengebied kon door de grootschalige bedrijfsvoering de cyclus van hongersnoden in dit deel van Europa na 1000 doorbroken worden. Het waren de Graven van Gelre, de toenmalige, lokale heren, maar vooral het aartsdiaconaat Xanten en de kloosters (Benediktijnen, Cisterciënzers en Franciscanen) die na 1300 het Rivierengebied in cultuur brachten. Dit was mogelijk door de dijkkring om het gebied te sluiten en weteringen voor aan- en afvoer van water aan te leggen. Zij maakten het rivierengebied tot een van de belangrijkste agrarische gebieden in Europa; naast Vlaanderen, Normandië en de Povlakte.

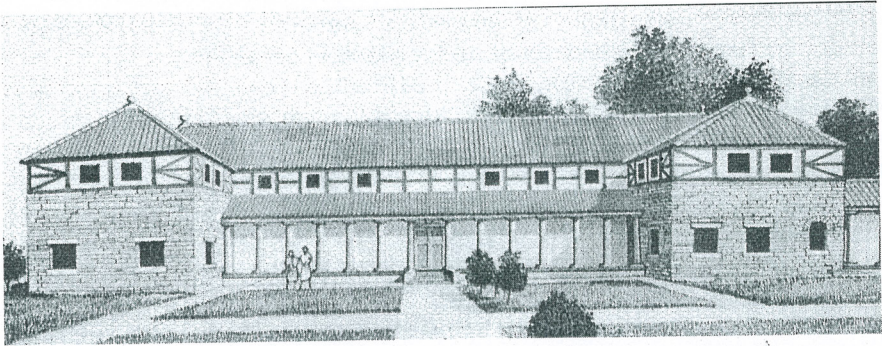
De mogelijkheid om flexibel in te spelen op de markt van vraag en aanbod van agrarische producten, bewees opnieuw zijn waarde tijdens de graancrisis, die Nederland trof aan het eind van de negentiende eeuw. Nu was de invoer van goedkoop graan uit de VS en Rusland de oorzaak. Omdat de boeren in het rivierengebied in staat waren om flexibel over te stappen op de productie van vlees en fruit wisten zij de crisis de baas te blijven. Op de zware klei, o.a. in Groningen, vielen de hardste klappen.

Boerderijen, gereedschappen en opbrengsten

De gedurende eeuwen verworven kennis vond zijn neerslag in: De bouw van boerderijen, het gebruik van gereedschappen en de opbrengst van producten.

Boerderijen rondom Wijchen

De Romeinen zagen als eersten de gunstige voorwaarden, die het rivierengebied bood, voor het ontwikkelen van grootschalige landbouw

Model porticusvilla

en veeteelt. In de eerste eeuw n.C. kwam deze dan ook voor het eerst goed van de grond. Op gunstige punten langs wegen en rivieren verrezen grootschalige agrarische bedrijven of villae rusticae met de villa als hoofdgebouw. Aanvankelijk was dat een simpel rechthoekig gebouw met een kelder en vloerverwarming (hypocaustum). Uit deze grondvorm heeft zich een later type ontwikkeld dat aan de voorkant een façade met een zuilengang (de porticus) had met op de hoeken een hoger, uitspringend vertrek (hoektorens). Achter de façade ging het kerngebouw schuil. De porticusvilla was de meest voorkomende vorm van de villae rusticae.

Na 1500 is de ontwikkeling van de boerderijen verder te volgen. Het basistype (dat teruggaat op de Middeleeuwen) is voor onze regio het hallenhuis type. Het heeft een rechthoekige plattegrond met lange zijgevels. Deze grondvorm werd mogelijk door de toepassing van ankerbalkgebinten. De boerderij krijgt daardoor een driebeukige indeling. Aanvankelijk was er geen scheiding tussen woon- en stalgedeelte. Na 1500 komt steeds vaker een brandmuur voor, waartegen in het woongedeelte de schouw werd gebouwd als scheiding tussen woon - en bedrijfs gedeelte. Het woongedeelte werd verder uitgebreid, eerst door naar één kant uit te bouwen (krukboerderij) en later naar beide kanten (T-boerderij). In Wijchen is Brabantse invloed te herkennen aan de plaats van de deel deur in de zijgevel van het bedrijfs gedeelte. Op het erf van de boerderijen konden diverse bijgebouwen staan: extra schuren, bak- en karnhuizen en varkenstallen.

Gereedschappen

Omdat in het gebied van oudsher veel gemengd bedrijf voorkwam, is het gereedschap dat gebruikt werd, en dit geldt voor handgereedschap en machines, geschikt voor zowel de landbouw als de veeteelt. Tot de

handgereedschappen voor de landbouw behoren: spaden, hakken, wannen, dorsvlegels en meerdere soorten ploegen en eggen.

Voor de veeteelt gaat het om touw, melkkrukken, emmers, en pas veel later melkmachines. Na 1800 met de komst van de stoommachine en de dieselmotor zette de mechanisatie in de landbouw definitief door en deed de tractor zijn intrede. Deze nieuwe krachtbronnen werden en worden gebruikt bij het ploegen, maaien en oogsten. Het gebruik van kunstmest is behalve de mechanisatie, een andere belangrijke motor geweest en is dat nog steeds, voor de verdere ontwikkeling van de landbouw en veeteelt, ook naar de toekomst toe.

Opbrengsten

Gelet op de opbrengsten in de Romeinse tijd is het duidelijk dat de inheemse bevolking en de Romeinen zowel de mogelijkheden voor landbouw als veeteelt hebben benut. De landbouw leverde o.a. spelt en emmertarwe, oliehoudende zaden en vlas, de veeteelt melk, vlees, botten, huiden, wol. Trekkracht van het vee werd niet alleen voor de bedrijfsvoering ingezet, maar ook voor vervoer. Vanaf de 14de eeuw werden deze mogelijkheden grootschalig aangepakt door vooral de Cisterciënzers. Zo weten we bijvoorbeeld uit de inkomstenboeken van Graefenthal dat er uit Wijchen veulens, schapen en hout aangevoerd waren. Mede als gevolg van het feit dat rond 1850 de afwatering door stoomgemalen beter onder controle kwam, kon er meer grond in cultuur gebracht worden. Als gevolg van de graancrisis ging men over op fruit en veeteelt, voornamelijk vetweiderij en paarden.

Bij de tentoonstelling verschijnt Katern 6 met dezelfde titel als de expositie. Deze voorbeschouwing is samengesteld op basis van de bijdragen aan de katern van: Ben Teubner (Archeologie), Judith Toebast (Boerderijen), Hugo van Cappelleveen (Gereedschap), Annelies van Dongen (Opbrengsten) en Wim Kattenberg (Historisch kader)

DE AANGRIJPENDE TEKENINGEN VAN LOUIS-RENÉ DES FORÊTS

Daan Van Speybroeck

Tekeningen is waarschijnlijk de elementairste, meest oorspronkelijke vorm van kunst, omdat we dit allen als kind hebben gedaan – en daarom hebben we er ook het minste verweer tegen. Onbevangen, zonder pretentie speelden we met een potlood, krijt of een stift en lieten we ons gaan. Hoe verrassend en mooi in hun eenvoud dergelijke tekeningen soms zijn, toch zou ik het

geen kunst noemen. Immers in kunst schuilt steeds een reflexief moment, een sturing, een zekere intentie – zij het dat deze uit de hand kan, misschien moet lopen. Daar waar de hand door de kunstenaar eerst wordt aangedreven, in een bepaalde richting geloodst, zet zij als het ware op eigen houtje het proces verder en maakt het af. En de intensiteit neemt het van de intentie over en laat zich bij de kijker voelen in het beleven van kunst. Jean-Michel Alberola noemde dergelijk artistiek gebeuren ooit 'genade'.

Mede omwille van het feit dat ze op bijzondere wijze teruggripen op kindertekeningen, ging ik de tekeningen in Oost-Indische inkt van Louis-René des Forêts (1918 - 2000) in hoger geschetste context plaatsen. Niet dat het woord 'genade' het eerste was dat in mij opkwam; eerder greep een diepe ontroering me aan. Het was in 1991 op een tentoonstelling van schrijvers die eveneens tekenen en ik ging er op zoek naar werk van Pierre Klossowski. Maar de tekeningen van Louis-René des Forêts lieten me niet los: ik wist dat hij een Frans schrijver met een klein maar uitzonderlijk oeuvre was. Nu bleek hij ook te tekenen, en hoe! Feitelijk ging het slechts om een korte periode in zijn leven, nog geen tien jaar rond zijn vijftigste.

In zijn literaire werk kwamen de kinderjaren vaker aan de orde, kinderjaren waarop door de zich opdringende adolescentie en volwassenheid, en de ontluikende seksualiteit, een aanval plaatsvindt en die definitief verloren doet gaan. De stilte die dit met zich meebracht – als een zwijgen waar het kind zich in opsluit –, speelt er als een koppig verweer. Dit alles was te proeven in de tekeningen die ik zag. Maar waarom waren ze daarin zo aangrijpend en overrompelend? Waarom maakten ze in hun kwetsbaarheid mij als toeschouwer zelf zo kwetsbaar?

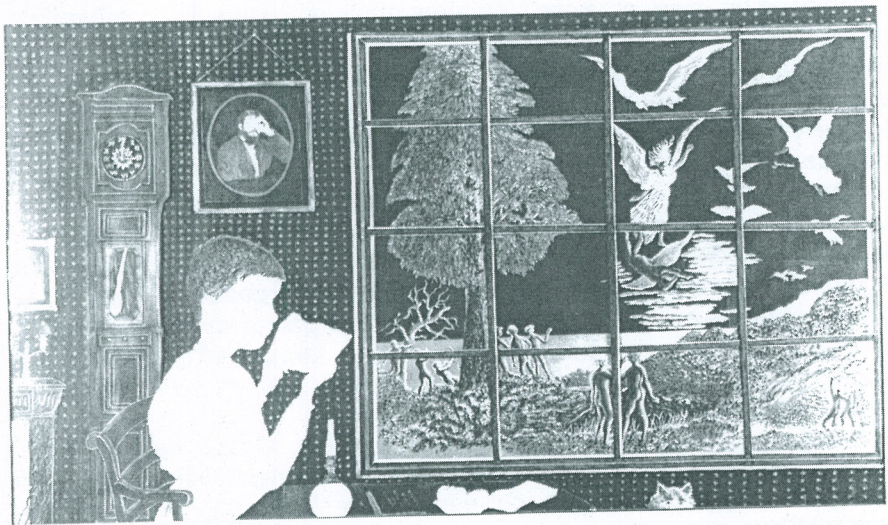
Toen ik later, in 1995, de kans kreeg in de Commanderie van Sint Jan – het toenmalige Museum in Nijmegen – een tentoonstelling te maken, stond deze ervaring mij nog bij en zocht ik contact met Louis-René des Forêts met de uitnodiging alhier te exposeren. Na een zekere aarzeling, doorbroken tijdens een eerste gesprek dat onverwacht de wending naar het oeuvre van Pierre Klossowski nam – een oeuvre dat ik goed ken en een persoon die zijn vriend was –, waren de drempels geslecht: een tentoonstelling vond plaats in het prentenkabinet van genoemd museum.

Wat we in de tekeningen te zien krijgen zijn doorgaans sprookjesachtige of dromerige situaties die zich afspelen in een fantasieachtige omgeving: stormachtige zee, dreigende onweerachtige hemels, verontrustende woeste landschappen, middeleeuwse burchten, en ook wel huiselijke taferelen waar ouders de beslissende rol spelen. Omdat het regelmatig gebeurt dat een jongen, een meisje of beide samen, hiernaar zitten te kijken – door het open raam, met een opengeslagen boek in de hand of naar wat hen overkomt – worden we indirect in de scènes meegenomen: we kijken niet zelf, of eerder, we kijken mee als door de ogen van die jonge

mensen. Het is hun spel, het is hun fantasie, het is hun leefwereld die ons bekruipt. En als in sprookjes dringen beangstigende, soms gruwelijke gebeurtenissen zich op waar de jongeren niet altijd meer helemaal buiten staan of onschuldig aan zijn, om er deel aan te hebben.

Gaandeweg mijn ontmoetingen met Louis-René des Forêts leerde ik de geladenheid die ik in de tekeningen had aangevoeld, duiden. Ze stamden uit een periode, na jaren van stilte en niet publiceren, waarin Louis-René des Forêts was gaan tekenen. De stilte al zo intens in zijn literaire werk aanwezig, die hij tot dan toe merkwaardig genoeg met woorden had weten te evoceren, was blijkbaar een grens overgegaan en in een onvermogen te schrijven beland. Dit ten gevolge van een dramatisch voorval: de verdrinkingsdood van zijn dochter van 14 jaar.

In de verlamdende leegte en stilte die deze tragische dood bij Des Forêts had teweeggebracht, die zich in zijn wezen nestelden en waar hij om zo te zeggen de belichaming van werd, blijkt evenwel een roep te hebben geklonken waar hij gevolg aan gaf: beginnen te tekenen op het punt waar zijn dochter ermee opgehouden was. Als het ware, wat zij niet meer kon, haar tekeningen afmaken, dat deed hem als volwassene op een kinderlijke wijze tekenen, zonder daarin kinderachtig te zijn, noch in het feit van het tekenen – nogal evident gezien de situatie –, noch in wat de tekeningen laten zien. Die draad opnemen als een trachten om de draad van het leven zo nauw verbonden met de dood terug op te nemen. Hij had geen enkele scholing in tekenen en zocht de techniek ervan nu ook niet te leren: hij moest alleen maar tekenen, alleen maar zoals het hem ingegeven werd:

onbevangen als een kind maar met een onontkoombare noodzakelijkheid.

Dat hij daarbij Oost-Indische inkt ging gebruiken lag voor een schrijver in contact met zijn overleden veertienjarige dochter voor de hand, meer dan een teruggrijpen op potloden.

Bij de stilte die in zijn verhalen al zo sterk aanwezig was, kwam thans de vraag, of eerder de geladenheid van: "Waarom iemand die niet meer kan antwoorden om opheldering vragen, die geen stem meer heeft om te antwoorden, waarom de enorme stilte der doden door geen sterveling ooit verbroken, naïefweg uitdagend?" – zoals hij het later zelf zal verwoorden. Het is deze inzet en breekbare operende levenskracht, geslingerd tussen leven en dood, tussen verwachting en twijfel, tussen hoop en naïviteit, en voelbare aanwezige getourmenteerdheid de diepere lagen van het menselijk bestaan beroerend, die de tekeningen van Louis-René des Forêts onvergetelijk present stellen voor iemand die er voor open staat.

Karren en wagens, deel 2

Constructie en gebruik van voertuigen in Gallia en de Romeinse Rijn-Donauprovincies

Dr. Tess Doorewaard

Tess Doorewaard gaf op 13 oktober 2010 een lezing in Museum Kasteel Wijchen over de constructie en het gebruik van voertuigen in Gallia en de Romeinse Rijn-Donauprovincies. Op 11 mei 2010 is zij op dit onderwerp gepromoveerd aan de Universiteit van Amsterdam. In de Nieuwsbrief van maart 2011 verscheen het eerste deel van de schriftelijke weergave van haar lezing over dit onderwerp. De nadruk lag op de constructie van de voertuigen en de aanspanning van de trekdieren. Het onderstaande stuk is het 2° deel, waarin gekeken wordt of er invloeden aan te wijzen zijn van het soort voertuigen dat ons bekend is uit het Italië tijdens het Romeinse Rijk op de voertuigen, die in de IJzertijd al in gebruik waren in streken die later deel werden van het Romeinse Rijk, zoals Gallia en het Rijngebied.

Vergelijking Late IJzertijd en Italië in de Romeinse keizertijd

Het is natuurlijk interessant om na te gaan of er een ontwikkeling in de voertuigbouw is waar te nemen en of er beïnvloeding van de Rijksdelen hierin op elkaar zichtbaar is. Om dit te onderzoeken kunnen de voertuigen uit Romeinse provincies vergeleken worden met wat er over karren en wagens bekend is uit de Late IJzertijd in diezelfde (toekomstige) provincies en met vondsten uit Italië in de Romeinse keizertijd.

Helaas zijn deze vergelijkingen niet altijd even makkelijk uit te voeren. Uit de Late IJzertijd zijn nauwelijks afbeeldingen van voertuigen bekend en in de graven zijn het met name de zogenaamde 'strijdkarren', die werden

aangetroffen. Deze wijken in constructie wezenlijk af van de 'gewone' karren die op afbeeldingen uit de graven uit de Romeinse tijd voorkomen. Het belangrijkste verschil in constructie is de plaats van de as onder de bodem: bij 'gewone' karren zit de as in het midden onder de bodem en bij 'strijdkarren' is deze verder naar achteren geplaatst. Uit de Vroege IJzertijd zijn wel graven bekend waarin vierwielige voertuigen gevonden zijn. Deze kunnen wel vergeleken worden met de vondsten uit de Romeinse periode. Echter, de Vroege IJzertijd-graven zijn voornamelijk in Noord Frankrijk en Zuid Duitsland aangetroffen, terwijl de voertuiggraven uit de Romeinse periode vooral in Hongarije en Bulgarije gevonden zijn. Ook in Wijchen is een voertuiggraf uit de Vroege IJzertijd gevonden. Het betreft een graf uit de 7^e eeuw voor Christus, waarin de verbrande resten van een wagen zijn aangetroffen. Op basis van stilistische kenmerken is de wagen waarschijnlijk ten noorden van de Alpen gemaakt en mogelijk als relatiegeschenk in onze streken bij de lokale elite terecht gekomen. Dat het waarschijnlijk niet om een immigrant gaat die met de wagen naar het noorden getrokken is, wordt vermoed omdat de wagen in Wijchen in een crematiegraf terecht gekomen is. In de culturen uit het oorsprongsgebied van de wagen, werden de overledenen niet gecremeerd maar in inhumatiegraven geplaatst.

Vergelijking van de vondsten uit de IJzertijd met die uit de Romeinse periode in de provincies moet, kortom, met voorzichtigheid gebeuren. Zowel wat betreft soorten vondsten als geografische verspreiding van de vondsten bestaan er tussen deze periodes verschillen. Het is in zekere zin eenvoudiger om de vondsten uit de Romeinse provincies te vergelijken met die uit het Italisch kerngebied in de Romeinse keizertijd. Uit Italië zijn zeer veel afbeeldingen van voertuigen bekend, die goed vergeleken kunnen worden met de afbeeldingen die uit de provincies bekend zijn. Maar er zijn geen voertuiggraven in Italië aangetroffen. Wel zijn er enkele voertuigen behouden door de uitbarsting van de Vesuvius in 79 na Christus. Het gaat in deze gevallen om karren en wagens die in het dagelijks leven gebruikt zijn geweest en niet om rijk versierde pronkvoertuigen, zoals deze in de provinciale graven gevonden zijn.

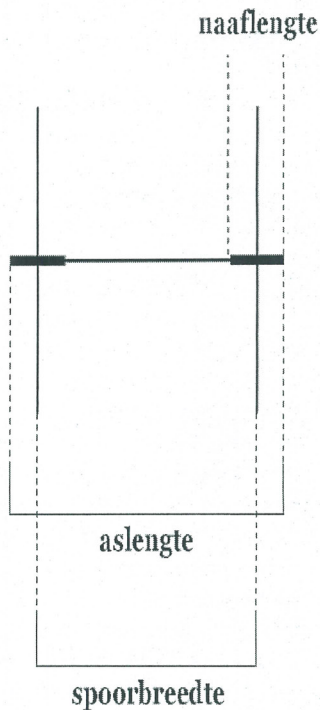
Is er nu, op basis van de vergelijkingen, iets te zeggen over de ontwikkeling van de voertuigbouw en beïnvloeding binnen het Romeinse Rijk hierin? Dit is een lastige vraag, want de beschikbare gegevens laten het niet toe om duidelijke ontwikkelingen in de constructie van voertuigen en aanspanningmethoden te zien of een duidelijke beïnvloeding van Rijksgebieden hierin op elkaar. Wel zijn er aanwijzingen voor, dat verschillende onderdelen van de constructie en van de aanspanning voorlopers kennen in de pre-Romeinse periode, of dat deze vooral in een bepaald gebied ontwikkeld en toegepast zijn. Hierdoor is het meest waarschijnlijk dat voertuigen overal voornamelijk volgens de heersende

lokale traditie gemaakt werden. Een dergelijk beeld komt ook naar voren uit onderzoek naar de scheepsbouw.

Voertuigen in onze omgeving

Valt er iets te zeggen over voertuigen die in onze omgeving gebruikt zijn in de Romeinse tijd? Het is duidelijk geworden dat er hier geen voertuiggraven gevonden zijn en er geen afbeeldingen bekend zijn. Afgelopen zomer zijn, bij opgravingen van Bureau Archeologie en Monumenten Gemeente Nijmegen onder leiding van drs. Femke de Roode, letterlijk sporen van voertuigen gevonden. Op de Scheidemakershof in Nijmegen is een deel van een weg uit de Romeinse tijd gevonden, met wielsporen in het wegdek. De spoorbreedte (dit is de afstand tussen de twee wielen aan één as) kon worden opgemeten en deze beslaat ca. 1,50 m.

Uitgaande van vondsten uit de IJzertijd en de Romeinse tijd, lijkt het erop dat de aslengte (dit is de totale lengte van een as), spoorbreedte en naaflengte (dit is het uiteinde van de as waar omheen het wiel draait) met elkaar in verhouding staan (zie figuur, hiernaast). In deze verhouding beslaat de naaflengte $\frac{1}{4}$ of $\frac{1}{5}$ van de aslengte. De spoorbreedte kan berekend worden door van de aslengte 1x de naaflengte af te trekken. Immers, buiten de wielen aan één as steekt de helft van de naaflengte uit. Aangezien de spoorbreedte op de Scheidemakershof 1,50 m. is, kan berekend worden dat de as- en naaflengten van de voertuigen die deze sporen achtergelaten hebben, respectievelijk 2,00 m. en 0,50 m. waren (uitgaande van een verhouding van 1:5) of 1,87 m. en 0,375 m. (uitgaande van een verhouding van 1:4). De waardes behorend bij de verhouding van 1:5 zijn aan de grote kant, in vergelijking met elders aangetroffen as- en naaflengtes. Een aslengte van 1,87 m. met een naaflengte van 37,5 cm. (dus een verhouding van 1:4), is zeer gangbaar. Deze afmetingen leveren de minimale breedte op van voertuigen die de sporen op de Scheidemakershof achterlieten hebben. Maar de opbouw van de karren of wagens kan breder zijn geweest dan de aslengte. Zolang er geen delen van een kar of wagen bekend zijn blijft het gissen. Wel is het zeer waarschijnlijk dat er tot ver in de middeleeuwen niet veel veranderd is aan

de constructie van karren en wagens, die in onze streken hebben rondgereden.

Eten uit 'De Tuun' ; Snijbiet

Piet van Steekelenburg

Geschiedenis

Snijbiet (*Betavulgaris*) is een plant uit de *amarantenfamilie* (*Amaranthaceae*) en is van Europese oorsprong. De plant was bekend bij en werd gebruikt door de Grieken en Romeinen. In onze streek dateert de belangrijkste ontwikkeling van de plant van de Middeleeuwen. Bekend is dat zelfs Keizer Karel de teelt van snijbiet sterk heeft aanbevolen. Het is daarom een oude groente, waarvan de smaak overeenkomt met die van spinazie.

Beschrijving teelt en oogsten

Snijbiet is nauw verwant aan de gewone biet maar in de vele jaren van ontwikkeling is de nadruk gelegd op de groei van de bladeren en bladstelen. Bij de gewone biet lag de nadruk op de ontwikkeling van de knolvorming. Het is een plant die niet is gebonden aan een bepaalde grondsoort.

Zaaien kan vanaf maart tot augustus. Bekend is dat de zaden wachten, niet gestoord door vrieskou, regen of wind, op het juiste ogenblik om te ontkiemen. Rijtjes van een centimeter diep en voor elke centimeter een zaadje levert goede resultaten op. Zaait men dikker, dan desgewenst later uitdunnen. De rijtjes komen circa 20 cm uit elkaar te liggen. De planten kunnen bij gunstige weersomstandigheden (voldoende vocht en warmte) snel kiemen. Een bijzonderheid bij het kiezen van het zaad is, dat het latere blad en bladstelen verschillende kleuren kunnen vertonen. Na zo een maand wordt het tijd om uit te dunnen of te selecteren op kleur. Bij toepassen van een kleurrijk mengsel kun je bij de zaailingen al meteen de kleuren herkennen. De jonge zaailingen (bijv. na uitdunnen) kunnen worden gebruikt in sla. Weer een maand later zijn de planten flink uitgegroeid tot circa 30 cm hoog en kunnen vervolgens om en om geoogst worden met als gevolg dat de overige planten op 20 cm van elkaar komen te staan. Dezelfde manier van beurtelings oogsten maakt dat tegen de herfst de planten op circa 40 cm van elkaar staan en zo kunnen uitgroeien tot indrukwekkende exemplaren van wel een meter hoog en met bladstelen van 10 tot 15 cm breed. De dan zwaar uitgegroeide planten zijn redelijk winterhard en kunnen in de wintermaanden gewoon in de tuin blijven.

Culinair

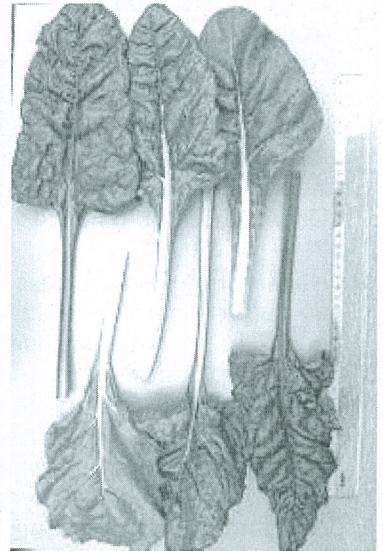
Culinair is snijbiet weinig uitgesproken van smaak, maar daarom niet minder interessant. Vermeld is al het gebruik van de kiemplanten in sla. Bij grotere planten worden de bladeren apart gekookt of gestoofd als een zomers spinazie - alternatief. De bladstelen vragen iets meer kooktijd en te gebruiken als een soort bleekselderij.

Melde

Melde (*Atriplex*) is een plant die ook te vinden is in de Tuun en die ook behoort tot de *amarantenfamilie*. Het betreft hier de 'Uitstaande Melde'. De plant is sterk vertakt; kan tot 1,5 m hoog worden. De stengels hebben witgroene of roodgroene strepen. De onderste bladeren zijn ruitvormig tot langwerpig. De bovenste bladeren zijn meer lancetvormig. Kwam een aardig recept tegen met als basis blaadjes van de uitstaande Melde.

Recept

Verzamel bladeren van de 'Uitstaande Melde' en ontdooi blaadjes bladerdeeg. Verwarm de oven voor op 200 graden. Fruit knoflook in olie en schuif als dat begint te geuren de melde erbij. Laat het een minuutje gaar stoven. Doe het in een kom, voeg een ei toe en stukjes kaas(feta, oude kaas, maasdammer, parmezaans) naar smaak. Rasp er wat nootmuskaat over en meng dit door elkaar. Leg een dotje van dit mengsel op elk bladerdeegplakje, maak de zijanten nat en plak ze schuin op elkaar zodat je driehoekjes krijgt. Bak ze in 30 minuten gaar. Voor extra glans insmeren met eigeel. Eet smakelijk!

Snijbiet ;Betavulgaris

Sprokkels:

WIJCHEN/BEUNINGEN – Het Regionaal kunstproject 'Mijn omgeving' gaat op basisscholen in Wijchen en Beuningen van start. In het project werken leerlingen uit groep 5 t/m 8 samen met een kunstenaar aan een eigen kunstwerk. Uitgangspunt is de eigen omgeving. Hoe is het om daar te wonen en wat kun je er met een kunstwerk over vertellen? Het project wordt in 7 gemeenten uitgevoerd en is een initiatief van Cultuurpact Rond Nijmegen. Het project wordt afgesloten met een expositie op de school. In Wijchen gaan kunstnares 'Birbee' en de organisatie 'LesinKunst' aan de

slag op de Wijchense basisscholen. In Cultuurpact Rond Nijmegen werken de provincie Gelderland en 7 gemeenten; Beuningen, Heumen, Groesbeek, Ubbergen, Druten, Millingen aan de Rijn en Wijchen, samen aan de versterking van kunst en cultuur in de regio.

ROERMOND - In Roermond hebben archeologen bij een opgraving in de binnenstad ruim 1200 kilo glas uit de 13e tot en met 16e eeuw gevonden. 8400 fragmenten bestonden uit uiterst zeldzaam gebrandschilderd vensterglas. Het glas werd gevonden in de resten van een kelder van een pand, dat verloren ging bij een grote stadsbrand in 1665. Mogelijk was ter plaatse eind zestiende/begin zeventiende eeuw een glasbedrijf gevestigd, dat glasplaten maakte. De gevonden voorraad zou dan bestemd zijn voor hergebruik. Het oudste gebrandschilderde glasplaatje met nog primitieve schilderijen, stamt uit ongeveer 1280, aldus directeur Jente van den Bosch van SOB Research. Hij sprak van een vondst van nationaal belang, omdat het gaat om het werk van honderden kunstenaars uit de wijde omgeving van Roermond, tot in Vlaanderen en Duitsland. Veel kunstwerken zijn vernield tijdens de Tachtigjarige Oorlog, toen soldaten de glas-in-loodramen kapotsloegen om het lood om te smelten tot kogels, waarbij het glas in scherven voor hergebruik beschikbaar kwam.
De Telegraaf 16-03-2011

NIJMEGEN- Een animatie van het oudste stenen huis, dat in 2005 tijdens de opgravingen op de Josephhof werd gevonden, is binnenkort te zien in een kijkkast naast de inrit van de parkeergarage bij de Josephhof. De resten worden getoond én geduid in een animatie, waarin de kijker als het ware het bouwwerk op de fundamenten ziet verschijnen. Snijslijp; Betavulgaris wordt ook gebruik gemaakt van vondsten van de ingangen zijn twee informatiepanelen en een kijkkast (het Romeinse verleden van deze plek en een over de St Josephscholen die hier vanaf eind 19e eeuw tot aan de jaren 70 van de 20e eeuw hebben gestaan. Er is ook materiaal gevonden uit dit recenter verleden. De kijkkast biedt de mogelijkheid om vanaf de straat de vondst te bekijken. De visualisatie is ontwikkeld door Wennekes 'office for imagination' en is mede mogelijk gemaakt door het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling.
De Brug 30-03-2011

NIJMEGEN- Het Gebroeders van Limburg Festival 2011 wordt dit jaar gehouden in het weekend van 26, 27 en 28 augustus. Het festival wordt uitgebreid naar 3 dagen met veel aandacht voor muziek. Het muziekfestival Musica, begint vrijdagavond met een openingsconcert in de St. Stevenskerk. Er staan zandsculpturen op de Hessenberg. Er is een middeleeuws huwelijk en op zondag een toeristische koopzondag en een

grote middeleeuwse markt op meerdere plekken in de binnenstad. Via de Burchtstraat gaat de middeleeuwse wagenoptocht op zondagmiddag naar het Valkhofpark. Het Kronenburgerpark is het terrein van soldaten en kanonnen en daar wordt de Slag bij Niftrik nagespeeld. In het Valkhofpark komt de hofcultuur van de late middeleeuwen tot leven, met vechtkunst demonstraties en valkeniers. De middeleeuwse torens in de stad zijn te bezichtigen vanwege het 10-jarig jubileum van de Nijmeegse torendag.

NIJMEGEN - De gemeente Nijmegen verkoopt een groot deel van de eigen kunstcollectie. Maar liefst 2000 van de 3100 werken worden geveild. De eerste 250 stukken staan vanaf 15 mei online en kan er op worden geboden. Nijmegenaren of mensen die in Nijmegen werken hebben voorrang bij de verkoop. In de twee weken die volgen komen nog eens 1000 kunstwerken online in de verkoop. In het najaar komt de tweede lichting van 1000 werken op de digitale kunstveiling. Er zullen onder andere werken van Robert Terwindt, Ronald Tolman en Elly Kuipers te koop zijn, bieden via nijmegen.nl/kunstveiling. Na een paar dagen worden de overgebleven objecten voor het grote publiek aangeboden op museumveiling.nl. De gemeente heeft vanaf 1955 een grote collectie moderne kunst verworven.

De Gelderlander, 10-05-2011

ATLAS VAN NEDERLAND IN HET HOLOCEEN – Jos Bazelmans en Michiel van der Meulen beschreven het Nederlandse landschap, dat sinds het einde van de laatste ijstijd, 11.700 jaar geleden, voortdurend veranderd is. Het einde van de laatste ijstijd markeerde het begin van een nieuwe geologische periode, het Holoceen. Vanaf dat moment kreeg Nederland langzaam zijn huidige vorm. De Atlas van Nederland in het Holoceen bestaat uit bijzondere kaarten, archeologische en historische informatie. Voor elf verschillende momenten geven deze kaarten de oude geografische situatie weer, op basis van tienduizenden boringen en nieuw geologisch, bodemkundig en archeologisch onderzoek. Deze atlas geeft daarnaast een verrassend beeld van de mens in het landschap. De Atlas van Nederland in het Holoceen is samengesteld onder verantwoordelijkheid van tno, Deltares en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, de nationale kenniscentra voor de Nederlandse bodem, ondergrond en archeologie. De kaarten zijn van Peter Vos (tno).

De Volkskrant 14-05-2011

MILLINGEN - Er zijn enkele belangrijke veranderingen in het ontwerp van de in aanbouw zijnde Romeinse liburna aangebracht. Volgens nieuwe archeologische inzichten had de liburna in de Nederrijn vooral een transportfunctie en minder een militaire functie. De twee autoriteiten,

Ronald Bockius uit Mainz en Jaap Morel uit Lelystad kijken in Millingen mee met scheepsbouwer Kees Sars, die op de werf de replica aan het bouwen is. In de oorspronkelijke bouwtekeningen zou er in de Millingse liburna ruimte komen voor twee keer twaalf roeiers, typisch voor een militair vaartuig. De tekening van het Romeinse schip is gebaseerd op de vondst van zes bovenop elkaar liggende wrakken op de rivierbodem bij Mainz. Omdat die schepen niet meer intact waren is er ruimte voor interpretatie. De nieuwe visie maakt het er voor de scheepsbouwer gemakkelijker op. Het zeil wordt belangrijker, de mogelijkheid om te roeien blijft, maar het dek hoeft niet te worden dicht getimmerd.

De Gelderlander, 31-05- 2011

BATENBURG - Bij de entree van de Liendense Waard zijn de eerste twee van drie 'bomen' van de Belgische kunstenaar Marc de Roover geplaatst. De Boompalen, zoals ze officieel heten, zijn een cadeau van de gemeente Wijchen, de provincie Gelderland en Rijkswaterstaat aan Batenburg ter gelegenheid van het nieuwe natuurgebied dat hier is aangelegd. In de Liendense Waard is ook een oude arm van de Maas in ere hersteld, die bij hoogwater volloopt, zodat de Maas elders minder snel gevaarlijk hoog komt te staan.

De Gelderlander, 30-05-2011

Musea:

Speelgoedmuseum Deventer

Brink 58, Deventer

Speelgoed van Bekende Nederlanders- 28 mei 2011 t/m 22 jan.

Bekende Nederlanders laten hun favoriete speelgoed van vroeger zien. Anky van Grunsven, Gerda Havertong, Wubbo Ockels, Mark Rutte en vele anderen lichten aan de hand van verhalen, foto's en herinneringen hun favoriete speelgoed toe. Naast veel kijken en luisteren valt er ook zelf te spelen. Diverse acteurs van Sesamstraat tonen gezamenlijk in de 'Sesamstraat vitrine' hun favorieten uit hun kindertijd.

Limburgs Museum Venlo

Keulsepoort 5, Venlo

IXEA, je Romeinse woonwaren huis - 26 maart 2011 t/m 6 januari

In Venlo is de eerste Europese vestiging van IXEA, je Romeinse woonwarenhuis geopend, in het Limburgs Museum. IXEA is gespecialiseerd in alles voor het Romeinse huis en alles kan door de bezoekers gekocht of besteld worden, maar niet tegen IKEA-prijzen. Alle artikelen zijn gemaakt op basis van originele meubels opgegraven in

Herculaneum, naar voorbeelden van fresco's uit Pompeii en reliëfs van de sarcofaag van Simpelveld uit ons eigen land. Wie de keuken van het oude Rome wil proeven, kan terecht in het museumrestaurant. In vitrines worden originele objecten getoond en zijn de echte flessen, potten, glazen, kinderspeelgoed en fragmenten van fresco's te zien.

Galerie Plaats Maken

Emmastraat 73, Arnhem

Erik Odijk solo -22 mei t/m 10 juli 2011

Kijken naar het getekende werk van Erik Odijk is een heftige ervaring. De bossen die hij tekent zijn zo echt dat je erin wordt gezogen. Voor even raak je je gevoel voor schaal en omgeving volledig kwijt, om je dan te realiseren dat de oerbossen niets anders lijken te verbeelden dan je eigen gedachten. De kunstenaar slaagt er in een prachtige, metaforische spiegel van de menselijke geest te maken. Plaatsmaken presenteert een nieuwe grote tekening van Erik Odijk: 'Bomba'. In dit enorme, mysterieuze werk zijn alle bekende Odijk-elementen aanwezig: oog voor detail naast een intens verlangen naar een groter geheel; de natuur.

Museum voor Moderne Kunst

Utrechtseweg 87, Arnhem

The Mirror has Two Faces. Reflections of 10 years Spijkers en Spijkers - tot 21 augustus

De expositie is een Alice-in-Wonderlandachtige tentoonstelling over de modeontwerpers Truus en Riet Spijkers. Behalve alle collecties die het duo Spijkers en Spijkers de afgelopen tien jaar heeft ontworpen, is nu ook te zien wat je als fashionista normaal niet te zien krijgt: een kijkje achter de schermen, een blik in de hoofden van de ontwerpers, een rondgang langs hun ideeën, gedachten, grote voorbeelden en inspiratiebronnen. Deze blik achter de schermen is vormgegeven door de stylisten en tentoonstellingsvormgevers Maarten Spruyt en Tsur Reshef.

Valkhof Museum

Kelfkensbos 59, Nijmegen

Kees Ivens en de Waalbrug -16 juni t/m 6 november 2011,

De Waalbrug bestaat 75 jaar en is uitgegroeid tot het belangrijkste icoon van de stad. Museum Het Valkhof, het Regionaal Archief Nijmegen en de Europese Stichting Joris Ivens hebben de handen ineengeslagen om aandacht te besteden aan dit symbool. De tentoonstelling besteedt veel aandacht aan de initiatiefnemer van de bouw: Kees Ivens (1871-1941). Foto's, bouwtekeningen en persoonlijke documentatie maken tastbaar wat de Nijmegenaren toen gevoeld moeten hebben.

Zoeken naar Mariken - 2 juli t/m 4 september 2011

Dit beroemde verhaal gaat over het meisje Mariken en de duivel Moenen. In de wereld van deze kindertentoonstelling lijkt het alsof je in een levensgroot boek stapt, waarvan de pagina's zijn uitgegroot tot grote kijkdozen. Je komt te weten hoe Mariken leefde in het Nijmegen van die tijd. Zoeken naar Mariken is ontwikkeld door Marga van den Heuvel van Studio Appeltje-S en is gebaseerd op haar gelijknamige kinderboek, vanaf 6 jaar.

High Tech Romeinen – 2 september 2011 t/m 4 maart 2012

Met computers, mobiele telefoons en navigatiesystemen zijn wij in een high tech tijdperk beland. Maar 2000 jaar geleden hadden de Romeinen op technisch gebied al een niveau bereikt dat je gerust ongelofelijk kunt noemen. Samen met sciencecentres is een interactieve tentoonstelling ontwikkeld, waarbij je kunt ervaren hoe bepaalde machines werkten en waarvoor zij in de Romeinse tijd werden gebruikt. Er worden bijzondere, originele archeologische voorwerpen gepresenteerd die het verhaal over de techniek in de oudheid ondersteunen.

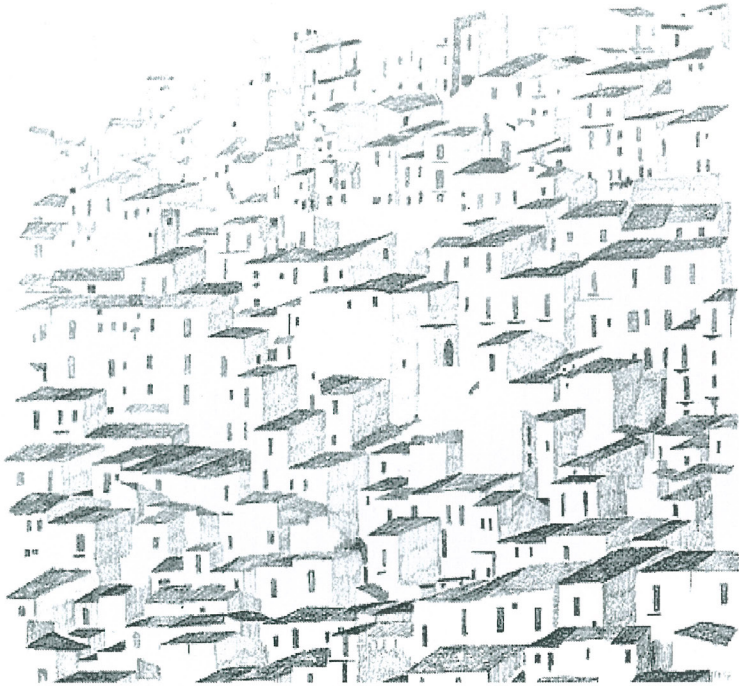
Stedelijk Museum Schiedam

Hoogstraat 112, Schiedam

All About Drawing. 100 Nederlandse Kunstenaars - 23 april tot 28 augustus 2011

All About Drawing. 100 Nederlandse Kunstenaars geeft inzicht in de ontwikkeling van de tekenkunst in Nederland vanaf de jaren zestig tot nu. Diana Wind, directeur van het Stedelijk Museum Schiedam en kunstenaar/curator Arno Kramer selecteerden honderd kunstenaars voor wie de tekening in hun oeuvre de belangrijkste discipline is. De keuze is eveneens bepaald door oorspronkelijkheid en autonome kwaliteit, de continuïteit in het oeuvre, werk op papier en diversiteit in de genres. Zo ontvouwt zich een panorama van tekenaars die vanuit een geheel eigen handschrift het werken op papier autonoom toepassen.

Volgende Nieuwsbrief verschijnt in december 2011, kopij inleveren voor 15 november 2011.

Francis Konings; Leonforte 2, potlood op papier, 50 x 60 cm, 2007 (part. bezit).

Museum Kasteel Wijchen Kasteellaan 9 Wijchen
Postbus 189 6600 AD tel. 024 6424744
contact@museumwijchen.nl www.museumwijchen.nl
open wo. t/m zon. 13.00 tot 17.00 uur en op afspraak

